

LÜHIKROONIKA

3. mail toimus Eesti Kirjandusmuuseumi ja Eesti-uuringute Tippkeskuse nädalaseminar protestikultuurist ja -folkloorist Valgevenes. 2020. aasta jooksul toimus Valgevenes põhjalik kultuurimuutus täielikust apoliitilisusest avangardse protestini. Yulia Rebase kõneles sellest, kuidas kultuuriline revolutsioon mõjutab ühiskondlike sündmuste käiku ning mis tähendus on kunstil meeleavaldustes. Protestiliikumise folkloorsetest tunnustest ja fenomenidest, ka poliitilisest folkloorist rääkis Tatsiana Marmysh. Ühiskondlikus liikumises luuakse uut, aga ka rakendatakse traditsioonilise pärimuse elemente, lauldakse rahvalaule, kasutatakse rahvuslikku värvisümboolikat, kaasatakse rahvakultuuris tähendusrikkaid esemeid.

7. mail korraldas Eesti Kirjandusmuuseum veebiseminari „Elulugu – elu, ajaloo ja kirjanduse kohtumispaike. Rutt Hinrikus 75”. Ettekannetega esinesid Janika Kronberg („Rutt Hinrikus ja teised kirjutavad naised”), Tiit Jaago („Emad ja tütreid: kas põlvkondlik konflikt või lepitav läbirääkimine?”), Tiina Kirss („Mäletamise sitkus: taas kord elulugude poetikast”), Mirjam Hinrikus („Elu ja kunsti vahelised mimeetilised suhted moodsas kirjanduses”), Marju Lauristin („Mälu ja vabadus: ühenduse Eesti Elulood lättest”), Leena Kurvet-Käosaar („Ahvatlev algmaterjal biograafiakirjutuse suuraudade vahel”) ja Astrid Tuisk („Mänguasjad rahvaluule kogumisvõistluse „Esemed meie rännakuil” kaastööst”). Marin Laak avas virtuaalnäituse „Mnemosyne tempelis. Rutt Hinrikus 75”.

12. mail toimus Rahvusrhiivis uurijatund. Tartu Ülikooli keeletespetsialistid Maarja-Liisa Pilvik, Gerth Jaanimäe ja Siim Orasmaa tutvustasid projekti, mis tegeleb eeskätt vallakohtuprotokollide keele automaattöötusega, et laiendada protokollide kasutusvõimalusi. Kõneleti sellest, mis on protokollide keeles eripärast, mis teeb keeruliseks tolleaegse keele automaattöötuse, milliseid lahendusi on katsetatud ning milleks see kasulik võiks olla. Samuti näidati esimesi katseid tuvastada ja kirjeldada protokollidest väljakoormatavaid sotsiaalseid võrgustikke.

17. mail peeti Eesti Kirjandusmuuseumi veebiseminar hiidudest alternatiiv-arheoloogias. Seminari korraldas folkloristika osakonna ja Eesti-uuringute Tippkeskuse narratiiviuuringute töörühm. Kristel Kivari kõneles teemal „Eelajaloolised hiidude rassid, pooljumalad ja Kalevi-poeg: alternatiivarheoloogia teooriad virtuaalkommunidades”. Blogides, foorumites ja YouTube’i videotest esitatud teooria järgi on mütoloogiates kajastatud hiiglased kas meie planeedi esimesed asukad või mõne senitundmatu inimliigi esindajad. Juba alates Kreutzwaldist on spekulatsioonid Kalevipoja ajaloolise isiku üle.

19.–21. mail korraldati 10. rahvusvaheline noorte folkloristide veebikonverents „Tavade tekitajad ja reeglite rikkujad: inimesed, traditsioon ja muutused”. Plenaarettekannetega esinesid Mirjam Mencej („Social uses of belief narratives”; Ljubljana ülikool, Sloveenia) ja Elliott Oring („To explain tradition”; California ülikool, USA). Konverentsil oli kolm paralleelsektsiooni, kus peeti u 70 ettekannet. Osalejaid oli USA-st, Sloveeniast,

Venemaalt, Ukrainast, Soomest, Rootsist, Norrast, Islandilt, Leedust, Ungarist, Hispaaniast, Tšehhist, Saksamaalt, Indiast, Pakistanist ja Eestist. Konverentsi korraldasid TÜ eesti ja võrdleva rahvaluule osakond koostöös Tartu NEFA rühma, Leedu kirjanduse ja rahvaluule instituudi ning Läti ülikooli kirjanduse, rahvaluule ja kunsti instituudiga.

20. mail toimus Rahvusraamatukogus vestlusring „Humanitaarteaduste välitimatusest”. Teemat lahkasid Krista Kodres (EKA), Kristi Viiding (UTKK), Marek Tamm (TLÜ), Mart Noorma (TÜ) ja Eesti Teaduste Akadeemia president Tarmo Soomere. Vestlusringi juhtis Joonas Hellerma.

21. mail leidis aset Underi ja Tuglase Kirjanduskeskuse veebinar ilmast kirjanaduses „Kirjanike ilmavaatest”. Seminar oli pühendatud keskkonnaajaloo keskuse Kajak 10. sünnipäevale. Alateemas „Ilm ajaloos” esines Meelis Friedenthal („„Mesilastest”, 17. sajandi ilmast ja ikaldustest ning nende laiematest implikatsioonidest”). Teemaplokis „Kirjaniku ilmaelu” astusid üles Ulrike Plath („Johann Gutslaffist kliimaajaloo perspektiivist”), Merili Metsvahi („Pöud kui kultuurilooliste allikate tekkeajend: kaks 17. sajandi juhtumit Liivimaalt”) ja Janika Päll („Tormid antiikkirjanduses: sõjaväljalt südamesse”). Kolmandas plokis „Ilma kohalikus” esinesid Rene Kiis („Ilma markeeritusest andmebaasis „Tartu ilukirjanduses”), Ene-Reet Soovik („Kangro ja Kaplinski aastaringid”) ja Eva Rein („Ilmast ja inimestest Sinclair Rossi novellis „The Lamp at Noon”). Viimasel plokis „Utoopiline ja düstopiline ilm” esinesid Mart Velsker („Eesti luule kõige saatuslikum tuul: Gustav Suitsu „Tuulemaa”), Johanna Ross („Ilma trotsimine nõukogude kirjanduses: Lilli Promet ja teised”) ning Jaak Tomberg

(„Ilm ja kliima, katastroof ja kriis: representatsioonilistest suhetest”).

24. mail toimus Tallinna Kirjanike Majas ja Zoomis sarja „Etüüde nüüdiskultuurist” 15. konverents „Siirdeaja kultuuri poliitikad”. Esinesid Paul-Eerik Rummo („Sai pisut siirdutud jah”), Ainiki Väljajaga („Kulka ehitamas 1994–1997. Reministsentse ja tagantjärele tarkust”), Rein Veidemann („Ajakiri Vikerkaar. Avangutest institutsioonini”), Maarja Lõhmus („Otsene ja kaudne tsensuur ning selle moondused maailma-avalikkusest varjul”), Krista Kaer („Vaimustavad võimalused ja vigadest õppimine. Kirjastamine üheksakümnendatel aastatel”), Ott Karulin („Kas teisiti saanuks õigmini ehk repertuaarteater kui ankur”) ja Anneli Saro („Teater pöördub Läände. Eesti teatripoliitika siirdeajal”). Toimus kaks aruteluringi: „Kultuuriajakirjandus ja -meedia „ülbetel” 1990-ndatel ehk mida kõike oli võimalik kümnendi muutuvates oludes kultuurielu kajastades korda saata” (osalejad Mari Kartau, Andrus Laansalu, Barbi Pilvre ja Johannes Saar, vestluse juht Katrin Kivimaa) ja „1990-ndad – märkamatu teatriuuenus?” (osalejad Peeter Jalakas ja Andres Noormets, vestluse juht Andrus Laansalu). Konverentsi korraldasid nüüdiskultuuri uurimise töörühm (EKA, TLÜ, TÜ) ja Eesti Kirjanike Liit.

24. mail peeti Eesti Kirjandusmuuseumis folkloristika osakonna ja Eesti-uuringute Tippkeskuse veebiseminar. Venekeelse ettekandega „Udmurdi mentaalsuse peamised mõisted” esines Udmurdi uuringute keskuse filoloogiasakonna vanemteadur Tatjana Dušenkova.

25. mail korraldas Tartu Ülikooli Narva kolledž hübriidseminari „Eduard Vilde ja tema romaan „Raudsed käed”. Esinesid Szilárd Tibor Tóth („Narva kose

motiiv Eduard Vilde väidetavas töölisromaanis „Raudsed käed”), Vladimir Batuhin („Religioosne olukord Eduard Vilde romaanis „Raudsed käed”), Jaanus Vaiksoo („Kuidas Vilde eestlased lugema pani”), Anu Pallas („Ajaleht Virmaline, selle toimetajad ja ajakirjanikud”), Enda Trubok („Eduard Vilde käsitlemisest õppetöös”), Oksana Lutsök („Arhaismide esinemissagedus Eduard Vilde loomingu”), Anneli Mihkelev („Eduard Vilde ja Rudolf Blaumanis ning Euroopa realism XIX ja XX sajandi vahetusel”) ning Sirje Kiin („Marie Under ja Eduard Vilde”).

26. mail korraldas Eesti Kirjandusmuuseum ettekandepäeva „Peggasuse seggadusest. Arno Vihalemma 110. sünniaastapäeva puhul”. Üritus toimus koostöös Väliseesti Muuseumiga VEMU Torontos ja Karl Ristikivi Seltsiga. Piret Noorhani kõneles Arno Vihalemmast tagasisivaates, Joosep Susi esitas antiluulekriitilise veste. Marin Laak avas Arno Vihalemma raamatukujunduste virtuaalnäituse. Ettekannetega esinesid veel Loone Ots („Vihalemm ja Wiiralt: kui pikad on Taavet ja Koljat?”), Janika Kronberg („Lisandusi Arno Vihalemma „Noorele Kangrole”) ning Helga ja Enn Nõu („Pärnust pärit kirjasõber ja muljeid ühest Ystadi päevast”).

26. mail esines ERM-i hõimuklubis liivlaste keeleajaloo uurija Patrick O'Rourke (TÜ). Liivlastest rääkides tuleb kõigepealt meelde Kuramaa rannik, kus teadlased on välitöödel käinud kuni XX sajandi keskpaigani. Siiski on liivlasi elanud veel XIX sajandini ka Pärnu ja Riia vahel ning neid kutsutaksegi Liivimaa või Salatsi liivlasteks.

27. mail toimus Eesti Kirjandusmuuseumis Akadeemilise Rahvaluule Seltsi

koosolek. Koosolekul anti välja Eesti folkloristika aastapreemia, mille pälvis keeleteadlane Asta Õim monumentaalväljaande „Eesti kõnekäänud I–II” koostamise eest. Pika teadlaskarjääri vältel on Õim ühendanud keeleteaduse ja folkloristliku kujundkõne uurimise, mille tulemused on koondunud väljaandesse. Eelmise aastapreemia laureaat Piret Voolaid pidas ettekande „Kaugõppe kujutamine koroonaja meemides: huumor kui toimetulekumehhanism”.

29. mail tunnustas Viru Instituut Ingrid Rüütli nimetusega Virumaa kultuuripärandi vardja. Tunnustuse pälvis ta Lahemaa rahvuspargi juubeliaasta avaüritusel Palmses.

30. mail arutlesid Vabamus kirjandusfestivali HeadRead raames Eneken Laanes ja David Vseviiov teemal „Eesti kirjandus mineviku vangis”. Ajalugu ei tähista ainult juhtunud sündmusi, vaid ka sündmustes osalenud inimeste kogemusi ja mälestusi – ning ükski kogemus ega mälestus ei kata kogu sündmust, pole sündmusega identne. Juhtunud sündmus, mis pealispinnal mõjub staatilise tõsiasjana, jääb kusagile sündmuses osalenute kogemuste vahele. Esinejad püüdsid leida vastuseid ajaloo ja ilukirjanduse vahelistele küsimustele ning pakkuda hüpoteese.

31. mai Eesti Kirjandusmuuseumi veebiseminaril esines Eve Annuk teemal „Emaduse kultuurilised kujutelmad”. Ta vaatles, milliseid kultuurilisi tähendusi seostatakse Eesti kontekstis emadusega, rõhuasetusega emaduse kultuuridiskursuste kontekstualiseerimisel ja ajaloolisse konteksti asetamisel. Seminari korraldasid Eesti-uuringute Tippkeskuse soouuringute töörühm ja folkloristika osakond.